

SPIS RZECZY

WSTĘP	XVII
I OD ZAMKU DO RYNKU	1
1. <i>Dziecię w pieluszkach będące</i> : List ugodliwy między Piotrem Kwaśnickim i Andrzejem Kosmowskim, 11 listopada 1634	5
2. <i>Babce aż do lat dziesiątka</i> : Sprawa między Andrzejem Kosmowskim i Piotrem Kwaśnickim, 8 sierpnia 1636	7
3. <i>Pocałowanie z obłapieniem</i> : List Korneliusza II Winholda do Dawida Rendorfa w Wilnie, 2 czerwca 1620	13
4. <i>Andere Örtter mehr dar man sie suchen kan</i> : List Korneliusza II Winholda do Dawida Rendorfa w Wilnie, 18 marca 1621	15
5. <i>Odpowiadam redlichst</i> : List Korneliusza I Winholda do Krzysztofa II Radziwiłła, 2 czerwca 1626	17
6. <i>Któremukolwiek z sług swych nie zaniechasz rozkazać</i> : List Jakuminy Deschampsówny Winholdowej do Krzysztofa II Radziwiłła, 13 stycznia 1627	18
7. <i>Rodzice moi nie pokątnie...</i> : List Korneliusza II Winholda do Krzysztofa II Radziwiłła, 15 czerwca 1633	19
8. <i>Jako po wierutnych zdrajcach i odstępcach do nieprzyjaciół Naszych</i> : Przywilej Jana Kazimierza do dóbr Jana Desausa nadany Marcinowi Jurewiczowi, 4 czerwca 1659	23
9. <i>Wyzywając na comherhaus</i> : Protestacja Jakuba II Desausa przeciwko Danielowi Hartmanowi, 24 kwietnia 1663	28
10. <i>Co raz i godzina wyglądając posta</i> : Testament Jakuba II Desausa, 13 listopada 1675	29
11. <i>Galaryja na drwa</i> : Rewizja domu Jarosza Jabłki, 1636	34
12. <i>Izba do najęcia</i> : <i>Conspectio</i> domu Jana Brentella i Cecylii Jabłkówny, 25 marca 1652	34
13. <i>Postał jej godzinieczkę szczęśliwą</i> : Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Zofii Majerówny, 8 kwietnia 1637	37
14. <i>Będąc zelżony, zdespektowany i zesromocony</i> : Protestacja Jerzego Grossa przeciwko Dorocie Zebertowskiej Hrehorowej Tomkowidowej, 2 grudnia 1675	40
15. <i>Nie mając przytuliszczą słusznego w starości mej</i> : Testament Andrzeja Hoffmana, 20 stycznia 1678	41
16. <i>Czyniąc dosyć testamentowi Pana ojca swego</i> : List kwitacyjny Zuzannie Nonhartównie Chreptowiczowej i Jerzemu Chreptowiczowi od starszych i dozorców wileńskiego kościoła luterańskiego, 24 czerwca 1635	45

17. *Nam Pan Bóg pożycza tylko dziatki*: List Macieja Vorbeka-Lettowa do Zuzanny Nonhartówny Chreptowiczowej, 15 sierpnia 1640 47
18. *A wszak heretyczka była, czemuż ją tak zalecasz?:* Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Zuzanny Nonhartówny Chreptowiczowej, 6 lutego 1646 48
19. *Za zrządzeniem Boskim i radą przyjaciół swoich*: Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Jerzego I Sztrunka, 19 sierpnia 1634 54
20. *A jeśliby ją Pan Bóg przyjacielem dożywotnym opatrzyć raczył*: Testament Jana II Sztrunka, 15 maja 1643 59
21. *By też i dominikanem miał być*: *Status causae* Pawła Mellera, 4 lipca 1685. 62
22. *Teraz pod Szwedem w Rydze mieszkający*: Manifestacja Szymona Piotrowicza, 3 marca 1663 64
23. *Byleby się maechanicis non contaminarent artibus*: Dekret Trybunału skarbowego w sprawie z Tomaszem Giblem, 1 września 1651 66
24. *Niespodzianie stanął przed Majestatem Bożym*: List Anny Engelbrechtówny Giblowej do Bogusława Radziwiłła, 18 listopada 1660 68
25. *Onera i ciężary Rzeczypospolitej miejskiej dźwigał*: Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Jakuba Gibla, 2 grudnia 1637 69
26. *Do kupiectwa animusz swój skłonił*: Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Andrzeja I von Embden, 4 września 1628 76
27. *Do kościoła niemieckiego wileńskiego*: Testament Arenta Engelbrechta, 7 kwietnia 1618 81
28. *Ona sama, albo jej małżonek, jeśli go będzie miała*: Kontrakt Kapituły Wileńskiej z Katarzyną Arent Marynowną von Pitenową, 30 czerwca 1635. 84
- II RYNEK 87**
29. *Intromisya nomine nieboszczyka wuja swego*: Cesja kramu Zelmana Izakowicza na rzecz Teodora Belmaczewicza, 22 października 1668 90
30. *Pijaństwo, swawoleństwa, wszeteczeństwa*: Potwierdzenie *Ordinationis pauperum* nadanej Korporacji Ubogich wileńskich przez Władysława IV, 3 września 1636 92
31. *Swowoleństwu ruskich ludzi zabiegać*: Instrukcja Józefowi Kojrelewiczowi, wójtowi i burmistrzowi wileńskiemu, 30 maja 1657 95
32. *Kozłów starych nakupić*: Instrukcja ks. Walentego Bartoszewskiego, T.J., 1630 97
33. *Bóle mię zdejmowały*: Przesłuchiwanie Apollonii Chodziewiczówny Pawłowej Gudziewiczowej, podejrzanej o dzieciobójstwo, 28 sierpnia 1687 101
34. *Pieskowi nie skręciłam karku*: Rota Anastazji Kleziny, oskarżonej o zabicie psa i zaczarowanie swojej Pani, 12 stycznia 1680 101
35. *Z ciotką swoją, chcąc ją wódką traktować*: Protestacja czarno- i czerwonoskórnikom przeciwko szaro- i białoskórnikom, 23 lutego 1675 102

36.	<i>Jako szalonego powrozem skępowali</i> : Protestacja Jerzego Zdanowicza przeciwko Kazimierzowi Bykowskiemu, 3 października 1684	104
37.	<i>Aby excessivi paenas za excessy sue condignas odnieśli</i> : Protestacja Stefana Izaaka Dziahilewicza przeciwko cechowi krawieckiemu wileńskiemu, 8 sierpnia 1681	106
38.	<i>Za onych pobłażaniem</i> : Protestacja złotników i cyrulików przeciwko krawcom, 1 sierpnia 1650	109
39.	<i>Któremu to Trusewiczowi już nie nowina bluźnić</i> : Protestacja Michała Zienkiewicza przeciwko Janowi Trusewiczowi, 5 maja 1672	110
40.	<i>Papieskim psem nazwali</i> : Protestacja Jana Englera przeciwko Janowi Krysztofowi Donatowi, 5 listopada 1678	111
41.	<i>Wrzкомо dla szukania psa jakoby zginionego</i> : Protestacja Bartłomieja Strokowskiego przeciwko Stanisławowi Szwabowiczowi, 23 października 1676	112
42.	<i>Frantowskie pieśni śpiewa</i> : Protestacja Matysa Jodeszki przeciwko żonie, Annie, 7 kwietnia 1658.	113
43.	<i>Odszczekiwać kazał</i> : Protestacja Katarzyny Siemiaszkówny przeciwko Bartłomiejowi Krogulickiemu, 13 maja 1672	115
44.	<i>Kotlarzowi zaś w pierniku</i> : Protestacja Macieja Golińskiego przeciwko Helenie Wierchnickiej, 5 sierpnia 1679	117
45.	<i>Choćbym ja był za sto mil od Wilna</i> : Protestacja Katarzyny Krakówny Antoniowej Masnerowej przeciwko Franciszkowi Rodziewiczowi, 8 czerwca 1676	118
46.	<i>Uważając calamitatem temporum</i> : Testament Stefana Dubowicza, 16 lipca 1657.	121
47.	<i>Z miłości naszej braterskiej</i> : Atestacja pogrzebu Bazylego Brażyca, 10 marca 1649	129
48.	<i>Tobie w łaźni wieniki przedawać</i> : Protestacja Afanasa Iwanowicza przeciwko Mariannie Safianowiczównie Aleksandrowej Ihnatowiczowej, 1 października 1671	130
49.	<i>Ona sama murwą i nic dobrego nazywając</i> : Protestacja Józefa Józefowicza przeciwko Symonowi Podowalskiemu, 16 maja 1678	132
50.	<i>Pułdwanasta łokcia materijej „Nie patrz na mnie”</i> : Pośmiertny inwentarz mienia Aleksandra Ihnatowicza, 12 lipca 1679	133
51.	<i>Aby kiedyżkolwiek, lubo nierychło, do swojej perfekcyjnej przysła</i> : Kontrakt arendowny na Giełdę Małą, 24 maja 1663.	153
52.	<i>Suknie po mnie pozostałe w zdrowiu nosić</i> : Testament Pawła Kossobuckiego, 22 lipca 1689	156

III	OD RATUSZA DO BRAMY OSTREJ I RUDNICKIEJ	171
53.	<i>Mając spólną radę i namowę: Protestacja Polonii Siemionówny Stefanowej Krasowskiej przeciwko Janowi Korzenkowskiemu, 28 czerwca 1646. . .</i>	175
54.	<i>Ażeby się złego swego występku nie chełpił i nie chlubił: Decyzja sądu ławniczego w sprawie ze Stefanem Krasowskim, 25 września 1646 . . . .</i>	177
55.	<i>Aby wiecznemi czasy: Testament Eudokii Kuszeliny, 26 stycznia 1666. . .</i>	178
56.	<i>Przed Panem Bogiem odpowie: Kwit sług przysięgłych w sprawie z Michałem Kuszeliczem, 12 kwietnia 1669 . . . . .</i>	180
57.	<i>Pogrzeb przystojny sprawił: Atestacja wystawiona Michałowi Kuszeliczowi, 30 stycznia 1673 . . . . .</i>	181
58.	<i>Żadnym tentacyjom dyjabelskim i ludzkim nie dając miejsca: Testament Ignacego Dubowicza, 24 grudnia 1636 . . . . .</i>	183
59.	<i>Klacza bez szacunku: Pośmiertny inwentarz mienia Stefana Lebedzicza, 27 września 1649. . . . .</i>	187
60.	<i>Ludziom Cara JM darował, czy zaprzedał: Protestacja Jana Gilewicza przeciwko Piotrowi Tulkiewiczowi, 7 czerwca 1657. . . . .</i>	196
61.	<i>Panie Gielewicz, czarownikiem sam jesteś: Protestacja Jana Gilewicza przeciwko Szymonowi Romanowiczowi, 27 czerwca 1678. . . . .</i>	199
62.	<i>Siedm łyżek płaskich pod apostołami: Pośmiertny inwentarz mienia Anastazji Witkowskiej Janowej Gilewiczowej, 19 października 1684 . . . . .</i>	201
63.	<i>Krawiec Mazur: Testament Jędrzeja Stryżewskiego, 26 czerwca 1657. .</i>	212
64.	<i>Które ja zakopałem był rękoma swemi: Testament Bazylego Salcewicza, 22 października 1657 . . . . .</i>	213
65.	<i>Ani wymówić, ani wyprosić, ani wykupić, ani żadnym fortelem i sposobem ująć nie może: Testament Stefana Karasia, 22 lutego 1684. . . . .</i>	215
66.	<i>Wielkiego karania nie ujdzie: Testament Piotra Trońnicy, 14 stycznia 1653 . . . . .</i>	217
67.	<i>Bez błogostawieństwa mnie, rodzica swego: Testament Iwana Szycika Zaleskiego, 22 kwietnia 1644 . . . . .</i>	220
68.	<i>Bez przewłoki i wielkiego kosztu, uczciwie jednak: Testament Piotra Nonharta, 15 marca 1633 . . . . .</i>	225
69.	<i>Ale rzecze kto: przecię był barzo skąpym i nieuczynnym?: Kazanie pogrzebowe Jędrzeja Schönflissiusa dla Piotra Nonharta, 1633 . . . . .</i>	230
70.	<i>Aby chwala Boża pomnożona była: Darowny zapis Halszki Fonlerówny Aleksandrowej Hołowniny, 9 maja 1648 . . . . .</i>	235
71.	<i>Przed ludźmi dobrymi: Protestacja Kazimierza Leszkiewicza przeciwko Cyprianowi Gawłowickiemu, 26 lutego 1663 . . . . .</i>	237
72.	<i>Kiedy byli zapowietrzni w lesie: Pośmiertny inwentarz mienia Sebastiana Lewonowicza, 18 lipca 1640 . . . . .</i>	238

73.	<i>Abyśmy czulemi i gotowemi byli</i> : Testament Marty Kiewliczowej, 7 lipca 1634	242
74.	<i>Zarobiuszy sobie grzechami memi na tę odmianę i skazitelność</i> : Testament Jerzego Damesa, 7 kwietnia 1655	244
75.	<i>Twardym dyjamentem i niezmytym charakterem</i> : Testament Afanasa Atroszkiewicza, 5 kwietnia 1666	246
76.	<i>Niezmytym jako na twardym dyjamencie charakterem</i> : Testament Katarzyny Otroszkiewiczowej, 18 listopada 1666	248
77.	<i>Bo nie zaraz nieboszczyk z tego świata zszedł</i> : Pośmiertny inwentarz mienia Teodora Kochańskiego, 23 lipca 1668	251
78.	<i>Jako człowiek ubogi i nie dufając w żadną potęgę</i> : Protestacja Jana Bohdanowicza przeciwko Romanowi i NN Dawidowiczom, 3 stycznia 1680.	256
79.	<i>Kiedy hałas na Rosie stał się</i> : Inkwizycja w sprawie tumultu między krawcami a partaczem, 28 maja 1681	257
80.	<i>Na kościół albo na cerkiew zapisać</i> : Przyznanie domu od Katarzyny Wasilewskiej Fiedorowi Piotrowiczowi, 12 czerwca 1677.	259
81.	<i>Wszystkie jednak urazy moje do niego mające</i> : Testament Katarzyny Wasilewskiej Piotrowiczowej, 31 lipca 1686	261
IV	OD UL. SZKLANNEJ DO UL. NIEMIECKIEJ	265
82.	<i>Jako najskromniej ile pod ten czas wygnania naszego</i> : Testament Marianny Buchnerówny Cylichowej, 19 sierpnia 1656	274
83.	<i>Abyśmy onego znamienite zasługi Naszą Pańską nagradzali szczodrobliwością</i> : Przyznanie domu Jakubowi Tropowi, 3 września 1661	277
84.	<i>Czyniąc dosyć wyraźnej woli JKrM</i> : Intromisja nadana Jakubowi Tropowi, 1 października 1661	279
85.	<i>Suknia jamurlukowa grubrynowa</i> : Inwentarz posagu Anny Buchnerówny Tropowej, 29 grudnia 1667	280
86.	<i>Ostatni kres żywota mego</i> : Testament Reginy Stegierówny Marcinowej Buchnerowej, 16 czerwca 1685	281
87.	<i>Któremu nie nowina z senatorami i Panami zasiadać i konwersować</i> : Protestacja Jerzego Inkiewiczza przeciwko Józefowi Barczyńskiemu, 26 stycznia 1684	284
88.	<i>Na ulicy z dawna Mozerejska, a teraz Jatkowa nazwana</i> : Kontrakt sprzedaży domu Jerzego Dankwarta, 18 lipca 1689	287
89.	<i>Powszechnemu dekretowi śmiertelności i skażytelności podległy</i> : Testament Melchiora Ilisa, 18 maja 1663	291
90.	<i>Kałamarz srebrny z wielorybem i osobą męską na gurze</i> : Pośmiertny inwentarz mienia Melchiora Ilisa, 15 września 1663	292

91. *Podczas hałasu i wysiekania okien*: Protestacja Łazarza Michałowicza i Foltyna Michałowicza przeciwko Hanusowi Peceltowi, 26 sierpnia 1665. 297
92. *Strzelę z pistoletu w teb*: Protestacja Andrzeja Hoffmana i Jana Stefanowicza przeciwko Janowi Peceltowi, 25 maja 1669. 298
93. *Podobieństwo wielkie*: Sprawozdanie Jakuba Grossa, 7 maja 1674. 300
94. *Czyniąc się być życzliwą rodzicielce*: Protestacja Katarzyny Szmytówny przeciwko Mariannie Ilisównie Białonowiczowej i Benedyktowi Białonowiczowi, 7 kwietnia 1679. 301
95. *Kuczyla matkę swą a teszczę protestującego*: Protestacja Zachariasza Hubryka i Anny Ilisówny Hubrykowej przeciwko Benedyktowi Białonowiczowi i Mariannie Ilisównie Białonowiczowej, 6 listopada 1679. 302
96. *Jednakże z miłości mej siostrzynnej*: List wzajemny reformacyjny Zachariasza Hubryka i Anny Ilisówny Hubrykowej, 15 stycznia 1689. 304
97. *Nie mogąc snadź tego, co zamyslił, dokazać*: Protestacja Mejera Jakubowicza przeciwko Łukaszowi Rycewiczowi, 13 października 1679. 308
98. *Żyd żatobliwy*: Protestacja Samuela Jakubowicza przeciwko Halszce Korzewiczównie, 1644. 310
99. *Tak nam Panie Boże dopomóż*: Rota Aleksandra i Lejby Mojżeszowiczów, 8 listopada 1683. 311
100. *Pilną inkwizycją czyniliśmy*: Rota starszych i szkolników żydowskich wileńskich, 9 lipca 1676. 313
101. *W swoich tajemnych lochach*: Protestacja Heliasza Jewczyca przeciwko Józefowi, Hirszowi i Nochimowi Izraelewiczom, 1 lipca 1670. 314
102. *Poubierawszy się po turecku, w larwy na twarzy, nad zwyczaj tego miasta*: Protestacja Aarona Lewkowicza i synagogi wileńskiej przeciwko Bartłomiejowi Tukanowi, Józefowi Bonfilemu i in., 13 lutego 1673. 317
103. *Już po szyję w wodzie stoję i tylko utopić się przychodzi*: List Dawida Lewkowicza do Bogusława Radziwiłła, 8 czerwca 1668. 320
104. *Nie dosyć na tym, że małżonkę swoją własną w Lubeku porzuciwszy*: Protestacja Anny Nejmanówny Janowej Norwejskiej przeciwko Ambrożemu Mejerowi, 28 sierpnia 1664. 321
105. *Aby przeszkodą sąsiadom z obu stron mieszkającym nie były*: Kontrakt między starszymi żydowskimi a Andrzejem Gierkiewiczem, 2 grudnia 1670. 323
106. *Po wzięciu o zginienu ksiąg wiadomości*: Protestacja Karola II Liberta przeciwko Krzysztofowi Kocerowi i Annie Glińskiej, 29 października 1667. 324
107. *In der lutherischen Kirche seynd sechs Cosaken eingefallen*: Opisanie zajęcia Wilna przez cara i wojsko moskiewskie, 8, 9, 10, 11, 17 sierpnia 1655. 326
108. *Siła więźniów, ludzi młodych i starych*: *Attestatum* Baltazara Fademrechta, 13 marca 1672. 330

109.	<i>Pięknemi elojijami i zacnemi świadectwy: Attestatum</i> Baltazara Fademrechta, 5 marca 1672	332
110.	<i>Absolutum niejakięs dominium w kościele saskim sobie uzurpując: Pozew</i> Trybunału Litewskiego wydany starszym kościoła luterańskiego wileńskiego, 6 czerwca 1676	334
111.	<i>Obaczę, kto mi zabroni: Sprawozdanie</i> Pawła Urbanowicza przed ławą wileńską, 23 lutego 1677	335
112.	<i>My, Szlagmanowie, z miłości ku pokoju: Dobrowolny asekuracyjny list</i> Jana i Gotfryda Szlagmanów, 1 października 1678	337
113.	<i>Za wszystko i we wszystkim mi dosyć uczynił: Kwitacyjny zapis</i> Antoniego Krota, 11 lutego 1636	339
V	OD UL. ŚW. JANA DO BRAMY TROCKIEJ	343
114.	<i>Nie odwozić, nie odmawiać ani impedyjować: Kontrakt</i> Jana Alfonsa Lackiego z Adamem Talwoszem, 10 maja 1612	349
115.	<i>Ta jest natura podufalej przyjaźni: List</i> Joanny Lackiej do wojewody połockiego Janusza Stanisławowicza Kiszki, 29 grudnia 1646	351
116.	<i>W inszych krajach mieszkają i żadnej o nich wiadomości nie mam: Testament</i> Piotra Kleta, 9 lutego 1667	352
117.	<i>Według zwyczaju chrześcijańskiego i obrzędu starodawnego kościelnego: Testament</i> Anny Prokopowiczówny Aleksandrowej Czyżowej, 27 listopada 1652	355
118.	<i>Nie czekając póki mię za drugą zawadzi śmierć nogę: Testament</i> Mikołaja Szczasnela Sienkiewicza, 27 lipca 1690	357
119.	<i>Gdyby wprzódy nie Pan Najwyższy i nie Pan Ubryk aptekarz: Protestacja</i> Bazylego Zawiskiego przeciwko teściom i żonie, Agacie Ginielowiczównie, 21 grudnia 1676	361
120.	<i>Jakoż małżonki mej terażniejszej wielkiej doznawałem pilności, czułości i starania: Testament</i> Bazylego Zawiskiego, 16 września 1689	363
121.	<i>Aby żadnego spustoszenia nie było: Testament</i> Kaspra Święcickiego, 3 marca 1646	365
122.	<i>Od Glinianej Góry ku Wilijej Rzece: List</i> sprzedaży od Kazimierza Miładowskiego Jerzemu Pawłowiczowi, 12 czerwca 1669	368
VI	OD SKOPÓWKI DO BERNARDYNÓW	371
123.	<i>Zedlik jeden: Revisio bursae korsakovianae</i> , 12 października 1679	375
124.	<i>Izba czwarta, gdzie bursacy mieszkają: Revisio bursae ambrosianae bejnartovianae</i> , 12 października 1679	375
125.	<i>Żenie swej nie puszcza swowolnie żyć: Obustronne protestacje</i> Jana Szkilli i Ewy Dziblewszczanki Szkillowej, 20 kwietnia i 2 sierpnia 1649	376

126. *Uchodząc plagi i karania Pańskiego*: Protestacja Ewy Dziblewskiej przeciwko Matiaszowi Sawaniewskiemu, 28 maja 1654 377
127. *A kocioł mój własny wielki*: List-zapis wieczysty Jana Dziblewskiego dla Matiasza Sawaniewskiego, 6 listopada 1652 378
128. *Nie mogąc sama tam mieszkać*: List wlewkowy od Ewy Dziblewskiej dany Jakubowi Miglińskiemu, 6 maja 1654 380
129. *Pułdomek opadły, stary*: Kwit intromisyjny dany Jakubowi Miglińskiemu, 13 maja 1654 381
130. *Pisarzowi za napisanie dekretów, złoty jeden*: Rejestr wydatków Jana Motowicza na sprawę z Ambrożym, tkaczem, 1646. 383
131. *Oprócz kotła i bani*: Testament Pawła Kotlika, 12 lutego 1632. 384
132. *Aby o nas dalsze podejrzenie nie było*: Potwierdzenie sprzedaży domu Pawłowej Kotlikowej Janowi Kostromskiemu, 11 maja 1640 387
133. *Ani wiedzieć o mnie chcieli*: Testament Anny Rejchowiczówny Emplowej, 19 maja 1655 390
134. *Dwie dziewczki imieniem Anny*: Obustronne protestacje Jakuba Szczygielskiego i Andrysa Helmera, 12, 13, 19, 22, 23, 24 marca 1623. 392
135. *Niebezpiecznego zdrowia będąc*: Testament Andrysa Helmera, 23 czerwca 1648 396
136. *Trzeci podświnek*: Pośmiertny inwentarz mienia Anny Szczygielskiej, 30 listopada 1629. 399
137. *Niejaka Helena*: Protestacja Pawła Arcimowicza przeciwko żonie Helenie, 30 czerwca 1649 401
138. *Letnik tatarski mieniony*: Inwentarz posagu Cecylii Kostromskiej, 12 lipca 1647. 404
139. *Rugować się nie chce upornie*: Obustronne protestacje Sebestiana Żelewicza i Jana Moczewicza, 16 lipca – 11 października 1652 405
140. *Potwarzenie gęsią zgubioną*: Obustronne protestacje Cecylii Szymakowskiej Wińskiej i Jakuba Miglińskiego, 29 października i 2, 12, 20 listopada 1654. 408
141. *Starła się i zjadła*: Testament Jana Baranowskiego, 5 października 1685. 414
142. *Aby anioł Pański nosił go na rękach swych*: Testament Justyny Kostromskiej Janowej Baranowskiej, 28 grudnia 1696. 417
143. *Nie jest macochą dziatkom swoim*: Sprawa między opiekunami nieboszczyka Stanisława Malcewicza krawca a żoną nieboszczykowską, 2 maja 1642 419
144. *Bez szkody dziecinnej*: Sprawa opiekunów Malcewicza z Cieszkowskim, 18 lutego 1650 421
145. *Z tej izby wyszedzsy, naprzeciw izba*: Inwentarz Stanisława Malcewicza, 7 sierpnia 1650. 424

146.	<i>Słowa płonne, żadnego dowodu nie mające</i> : Protestacja Piotra Belgi Bandinsza przeciwko Reginie Hanusowej Tribelowej, 22 listopada 1652 . . .	427
147.	<i>Po cudzych kątach i gospodach tulać się musi</i> : Obustronne protestacje Reginy Wesołówny Strzałkowskiej i Jacynta Jerzego Strzałkowskiego, 13 i 27 listopada 1654	429
148.	<i>Po zruinowaniu i spaleniu przez nieprzyjaciela Moskwicina</i> : Testament Gertrudy Szulcówny Korneliuszowej Krapoliuszowej, 19 stycznia 1671. .	431
149.	<i>Aby mię nieopatrznego śmierć opatrzna żartko nie zdybała</i> : Testament Adama Mikołajewicza, 17 kwietnia 1639	435
150.	<i>Chcąc mieć przytulenie głowy swej przy starości mojej</i> : Intromisja Zofii Gałustówny Mikołajewiczowej, 18 maja 1648.	439
151.	<i>Nieradne białe głowy u siebie przechowywa</i> : Protestacja Hanny Śliwowskiej i Jadwigi Jakubowej Wederelowej przeciwko Wasylowi Kopaczowi, 9, 11, 13 czerwca 1620	443
152.	<i>Aby wody nie szpeciła</i> : Protestacja Stanisława Gryńiewiczza przeciwko Mariannie Młodowskiej, 6 kwietnia 1682	444
153.	<i>Ludzie powiadają, iż płaktynik</i> : Sprawa między Andrzejem Jurewiczem a Piotrem Kowalskim, 11 czerwca 1686	445
154.	<i>Za żadnego Sasa i ewanjelika</i> : Testament Matysa Lipińskiego, 25 listopada 1639	447
155.	<i>Dług ten śmiertelności zapłacić musimy</i> : Testament Bartłomieja Jacewicza, 19 lipca 1650	449
156.	<i>Binda u niego z jedwabnice</i> : Testament Doroty Pawłówny Burchackiej, 19 marca 1645	451
157.	<i>Na ciele mym śmiertelnym chorobą śmiertelną złożona</i> : Testament Anny Jodkiewiczówny Hanusowej Melerowej, 7 marca 1647.	453
158.	<i>Przystojnie, kosztu potrzebnego nie żałując</i> : Testament Hanusa Melera, 7 listopada 1648	455
159.	<i>Rybaczce jednej, na imię Annie Popielównie</i> : Testament Anny Jodkiewiczówny Hanusowej Melerowej, 7 maja 1649.	457
160.	<i>Rybiej tłustości beczek sześć</i> : Pośmiertny inwentarz mienia Anny Jodkiewiczówny Hanusowej Melerowej, 24 października 1649	458
161.	<i>Słowy nieprzystojnymi</i> : Obustronne protestacje Wilhelma Polla i Jana Wallona, 30 kwietnia i 2 maja 1620	460
162.	<i>Po porachowaniu moim z cehauszem</i> : Testament Wilhelma Polla, 20 maja 1649.	461
VII	OD UL. ZBOROWEJ DO BRAMY SPASKIEJ	465
163.	<i>Na Sąd straszny przypozywam</i> : Testament Katarzyny Rejchowiczówny Gierliczowej, 25 kwietnia 1658	469

164.	<i>Chowamy małych żaczków</i> : Inkwizycja w sprawie napadów na zbór wi- leński, 27 maja 1639	473
165.	<i>Umyślnie przeszkadzając nabożeństwu i chwale Bożej</i> : Protestacja Jana Gurskiego przeciwko ministrom, 8 października 1639	475
166.	<i>Żal do żalu przydając</i> : Protestacja Jana Gurskiego przeciwko ministrom, 8 października 1639	476
167.	<i>Różne hałasy, wołania, tumulty</i> : Protestacja Abrahama Woyny przeciw- ko ministrom, 8 października 1639	477
168.	<i>Dla obelgi Pannon zakonnym</i> : Protestacja Benedykty Lesiewskiej prze- ciwko ministrom, 8 października 1639.	478
169.	<i>Blisko przyległy, jeno przez ulicę</i> : Protestacja Benedykty Lesiewskiej prze- ciwko ministrom, 8 października 1639	479
170.	<i>Kto by tego zawieruchu był aktorem</i> : Inkwizycja w sprawie strzelania do Kościoła Św. Michała, 10 października 1639	481
171.	<i>Żywność im od rodziców przyslaną u bram odbierają</i> : Protestacja Melchio- ra Schmellinga przeciwko Katarzynie Przyrkowskiej i Józefowi Piet- kiewiczowi, 31 marca 1640	483
172.	<i>W klekotki kołatać kazali</i> : Protestacja Melchiora Schmellinga przeciw- ko ministrom, 13 kwietnia 1640	485
173.	<i>Tę i inne występki</i> : Protestacja Jana Wizborowicza przeciwko kalwini- stom, 23 stycznia 1641	487
174.	<i>Nic z tych rzeczy nie widział ani słyszał</i> : Kwit relacyjny Stefana Gromac- kiego, 25 września 1646	488
175.	<i>Łaźnia publiczna do szpitala Świętego Spasa przynależąca</i> : Kontrakt Alek- sandra Ihnatowicza, 26 czerwca 1677	489
176.	<i>Skąd wielkie periculum incendii</i> : Protestacja Marka Szymkiewicza prze- ciwko Pawłowi Ciżewskiemu, 16 marca 1676.	491
177.	<i>Studenci, pauperzy i inni ludzie luźni</i> : Rota Prokopa Chankiewicza, 7 marca 1687.	492
178.	<i>Nie może wyrównać męskiej pracy i pieczotowaniu</i> : Testament Anny So- fronowiczówny Omelianowiczowej, 13 maja 1664.	493
179.	<i>Dom drzewiany i łaźnia publiczna</i> : Testament Krystyny Nacewiczowej, 5 grudnia 1652	495
VIII OD UL. BAKSZTA DO BRAMY SUBOCZ		497
180.	<i>Wymierzenie strzały, ścisły związek ciała mego z duszą rozcinającą</i> : Testa- ment Matysa Zawistowskiego, 18 czerwca 1633	502
181.	<i>Oprócz kontusza lisami podszytego</i> : Testament Stanisława Misiukiewi- cza, 29 kwietnia 1687	504

182.	<i>Nie za to, jako ona pomawia</i> : Inkwizycja w sprawie Atanazego Szpirkowicza, 13 czerwca 1689	505
183.	<i>Tu bym już połowicę serca nie żałował</i> : Testament Jana Kukowicza, 8 marca 1666	507
184.	<i>Niesuszny, lubo urzędowy, jednak niesprawiedliwy inwentarz</i> : Protestacja Bazylego Filipowicza i innych przeciwko Kazimierzowi Kostrowickiemu, 12 marca 1667	513
185.	<i>Impetycja i przeszkoda od kogożkolwiek</i> : Kontrakt Aleksandra Juszkiewicza, 19 lipca 1642	514
186.	<i>Będąc my potrzebni sumy pieniędzy</i> : List przedaźny domu z placem Bazylego Twarowskiego Wawrzyńcowi Drzewińskiemu, 26 marca 1636 . .	516
187.	<i>W nadzieję, że się miał poprawić</i> : Protestacja Anastazji Aleksandrowiczówny Orzeszycowej przeciwko Teodorowi Orzeszycowi, 29 listopada 1663	519
188.	<i>Jeśli, da Bóg, zez rąk nieprzyjacielskich powrócą</i> : List dzielczy Mikołaja i Wawrzyńca Minkiewiczów, 4 października 1667	520
189.	<i>Życzliwe ku Cerkwi Bożej przedsięwzięcie</i> : Konspekcja domu Mikołaja Minkiewicza, 4 sierpnia 1670	523
190.	<i>Wszystkie ubóstwo moje poprzepijawszy i spustoszywszy</i> : Testament Anastazji Polikszanki Dziedzińskiej, 15 marca 1671	524
191.	<i>Żadnej osiadłości nie ma, ale tylko komorą żyje</i> : Protestacja Romana Kołczana przeciwko Stanisławowi Dziedzińskiemu, 14 października 1671 .	525
192.	<i>Za Moskwy i po Moskwie</i> : Testament Anastazji Polikszanki Dziedzińskiej, 10 września 1675	527
193.	<i>Zwłaszcza w kamienicy mej są pieniądze zakopane</i> : Testament Pawła Sieńczyły, 26 stycznia [5 lutego] 1661	529
194.	<i>Za szczęśliwym wyswobodzeniem swoim</i> : Protestacja Konstantego Iwanowicza Wysockiego przeciwko Grzegorzowi i Gabrielowi Sieńczyłom, 25 stycznia 1679	532
195.	<i>Puszczka do tabaki srebrnobiata</i> : Pośmiertny inwentarz mienia Grzegorza Sieńczyły, 27 marca 1686	534
196.	<i>Od odciążenia tychże z justycyi</i> : Wydatki na rok 1680 dla kata wileńskiego Adama Ostermana, 1680	541
197.	<i>Mając przed oczyma niechybny kres i termin pospolity</i> : Testament Akwiliiny Stryludzianki Dorofiewiczowej, 24 listopada 1651	543
198.	<i>Ad nefanda wprzódy verba a potym opere udali</i> : Protestacja Samuela Filipowicza, 17 stycznia 1663	546
199.	<i>Mając rodzica rozrzutnego</i> : Testament Samuela Filipowicza, 8 lutego 1663	549

200.	<i>Idąc na górze, schód z balasami</i> : Inwentarz Mikołaja Grzegorzowicza Kliczewskiego, 29 września 1654	553
201.	<i>Moskal, gdy na miasto Wilno nastąpił</i> : Testament Mikołaja Grzegorzowicza Kliczewskiego, 8 stycznia 1667	556
202.	<i>Solennem protestationem zanoszę na Panią matkę i dobrodziejkę moją</i> : Protestacja Eustachiusza Szperkowicza przeciwko Katarzynie Gawłowickiej Kliczewskiej, 13 sierpnia 1673	564
203.	<i>Nie wiem co tu niecnota nasypała</i> : Protestacja Eustachiusza Szperkowicza przeciwko Helenie NN, 5 września 1678	565
204.	<i>W którym rozłączeniu zostajemy aż dotychczas</i> : Testament Maryny Iwanowiczówny Kostrowickiej, 23 października 1668	567
205.	<i>Natenczas w krajach moskiewskich będąca</i> : Testament Samuela Matwiejewicza, 19 maja 1657	570
206.	<i>Kamieni dwa wielkich do siadania ludziom</i> : Konspekcja domu Elżbiety Jusiewiczówny Kadziulowej, 5 października 1682	573
	TABLICE GENEALOGICZNE	579
	ADRESY U PAKNYSA	583
	WYKAZ SKRÓTÓW EDYTORSKICH	589
	LITERATURA	591
	SANTRAUKA	605
	ABSTRACT	609
	INDEKS OSOBOWY	613